

Η ΑΠΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΠΟΨΕΩΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΙΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Ὑπὸ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Β. ΚΟΚΚΑΛΗ

Ἡ συμβολὴ τῆς οἰκονομίας εἰς σημερινόν τινα πόλεμον εἶναι τοσαύτης σπουδαιότητος, ὥστε χωρὶς νὰ διατρέχη τις κίνδυνον νὰ περιπέσῃ εἰς ὑπερβολάς, δύναται νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι ἡ οἰκονομία εἶναι εἰς τῶν σπουδαιοτέρων συντελεστῶν καὶ ὡς τοιοῦτος δύναται νὰ ἐπιφέρῃ λίαν δυσάρεστα ἐπακόλουθα ἐν περιπτώσει καθ' ἣν παραμεληθῇ.

Ὅσον δὲ περισσότερον προχωρεῖ ἡ τεχνικὴ πρόοδος, τόσον μεγαλυτέρα εἶναι καὶ ἡ συμμετοχὴ τῆς οἰκονομίας, τόσον σημαντικωτέραν θέσιν καταλαμβάνει αὕτη ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῶν παραγόντων ἐκείνων, ἐξ ὧν θὰ ἐξαρτηθῇ ἡ ἔκθασις τοῦ πολέμου. Ἡ ἐθνικὴ οἰκονομία ἐν περιπτώσει πολέμου δὲν τροφοδοτεῖ μόνον τὸ στράτευμα, δὲν προσφέρει μόνον ὅλα τὰ ἀναγκαῖα μέσα, τόσον διὰ τὴν διατροφήν τοῦ στρατιώτου ὅσον καὶ διὰ τὴν τοῦ ὑπολοίπου πληθυσμοῦ, ἥτις διατροφή δέον νὰ γίνεται βάσει ἐνὸς λίαν ἐπιμελημένου προγράμματος, ἀλλὰ προσφέρει ἐπὶ πλέον ὀλόκληρον τὸ ὕλικόν πολέμου ἐκ τῆς ποσότητος καὶ τῆς τελειότητος τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται κατὰ πολὺ ἡ ἐξασφάλισις τῆς νίκης.

Δὲν συνέβαινε δὲ τὸ αὐτὸ καὶ κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους. Τότε ἡ συμμετοχὴ τοῦ οἰκονομικοῦ παράγοντος ἦτο ἐν σχέσει πρὸς τὴν σημερινὴν σχεδὸν μηδαμινή. Ἡ προσωπικὴ ἀνδρεία καὶ ἡ πολεμικὴ τέχνη ἦσαν ἱκαναὶ πρὸς ἐπίλυσιν ὅλων τῶν προβλημάτων μὴδὲ αὐτῶν τούτων τῶν οἰκονομικῶν ἐξαιρουμένων. Τοῦναντίον σήμερον ἡ κατὰ ἱκανοποιητικὸν τρόπον ἀντιμετώπισις τοῦ οἰκονομικοῦ παράγοντος καθίσταται λίαν προβληματικὴ, λόγῳ τῆς ἐπεκτάσεως καὶ τῆς περιπλοκῆς τῆς σημερινῆς ἐθνικῆς καὶ διεθνούς οἰκονομίας.

Παραβολικῶς θὰ ἡδύνατό τις νὰ παρομοιάσῃ τὰς οἰκονομικὰς δυνάμεις μὲ τὸ αἷμα ὀργανισμοῦ τινός. Ὅπως εἰς κάθε ὀργανισμόν τὸ αἷμα εἶναι ἀπαραίτητον τοιουτοτρόπως καὶ αἱ ἐθνικαὶ οἰκονομικαὶ δυνάμεις εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ὑπαρξιν παντὸς ἔθνους. Ἐν περιπτώσει δὲ πολέμου δὲν δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ ἀπολύτως τίποτα χωρὶς τὴν συμβολὴν τῆς οἰκονομίας. Τελεία παραλυ-

σία θὰ ἐπικρατήσῃ, ἂν παύσῃ ἡ οἰκονομία νὰ προσφέρῃ τὰς ὑπηρεσίας της.

Ἐνεκα τούτων δὲν δύναται, ἢ νὰ δοθῇ ἡ πρέπουσα σημασία εἰς τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος παράγοντα καὶ νὰ ληφθοῦν ὅλα τὰ κατάλληλα μέτρα, ὅπως ἡ οἰκονομία ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει καμφθῇ, ἢ δὲν δυνηθῇ νὰ προσφέρῃ ἀπάσας τὰς ἀνθρωπίνους δυνατάς ὑπηρεσίας.

Τὸ πρόβλημα λοιπὸν εἶναι: Πῶς θὰ δυνηθῇ ἡ ἐθνικὴ οἰκονομία νὰ ἀναπτύξῃ εἰς δυνατὸν περισσότερον τὰς δυνάμεις της καὶ δὴ πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀντιμετωπίσεως τοῦ κινδύνου τοῦ πολέμου.

Ὑπάρχει εἰς ἀπαραθίαστος νόμος, ὅστις ἰσχύει εἰς ὅλους τοὺς χρόνους καὶ τόπους, ὅτι ἐν περιπτώσει συγκρούσεως δύο δυνάμεων ὑπερισχύει πάντοτε ἡ ἰσχυροτέρα.

Ἐπομένως ἐν περιπτώσει συγκρούσεως δύο ἐθνῶν θὰ ὑπερισχύσῃ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον θὰ χρησιμοποιήσῃ ἐναντίον τοῦ ἄλλου ἰσχυροτέραν δύναμιν. Τοῦτο οὐδόλως σημαίνει, ὅτι θὰ ὑπερισχύσῃ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀπὸ γενικῆς ἀπόψεως ἐξεταζόμενον δύναται νὰ διαθέσῃ ἰσχυροτέραν δύναμιν. Πᾶν ἄλλο ἢ τοῦτο δύναται νὰ συμβῇ. Τὸ ἀπὸ γενικῆς ἀπόψεως ἰσχυρότερον ἔθνος δύναται κάλλιστα νὰ ἡττηθῇ, ἐὰν δὲν δυνηθῇ νὰ χρησιμοποιήσῃ εἰς τὸν κατάλληλον ἐκεῖνον χρόνον δεόντως τὰς δυνάμεις του. Αὐτὸ δὲ εἶναι τὸ κυρίως πρόβλημα τὸ ὁποῖον θὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ. Πῶς ἔν ἐθνος θὰ δυνηθῇ ν' ἀναπτύξῃ καὶ νὰ συνδυάσῃ καταλλήλως τὰς δυνάμεις του, ὥστε νὰ ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ του, ἔστω καὶ ἐὰν ὁ ἐχθρὸς διαθέτῃ κατ' ἀρχὴν διπλασίαν καὶ πενταπλασίαν ἀκόμη δύναμιν.

Ἡ ἔκθασις λοιπὸν ἐνὸς πολέμου θὰ ἐξαρτηθῇ ἐκ τοῦ βαθμοῦ τῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς καταλλήλου χρησιμοποίησεως ἀπασῶν τῶν δυνάμεων τοῦ ἔθνους πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀντιμετωπίσεως μιᾶς δι' αὐτὸ ἐπικινδύνου περιπτώσεως. Συνεπῶς πρέπει νὰ ληφθοῦν τὰ πλέον εὐνοϊκὰ μέτρα εἰς τὸν κατάλληλον χρόνον καὶ τόπον καὶ κατὰ τρόπον ἀκόμα ἐξαπατοῦντα τὸν ἐχθρόν.

Ἐν οὐδεμιᾷ δὲ περιπτώσει εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκμεταλλευθῇ ἔθνος τι ὅλας αὐτοῦ τὰς δυνάμεις καὶ ἔτι ὀλιγώτερον νὰ τὰς χρησιμοποιήσῃ κατὰ τὸν τελειότερον τρόπον. Αὐτὸς δὲ εἶναι ὁ λόγος ἔνεκα τοῦ ὁποίου δύναται ἔθνος τι νὰ νικήσῃ ἔστω καὶ ἂν κατὰ

βάθος διαθέτει τὸ ἥμισυ, τὸ $1/3$ καὶ τὸ $1/10$ ἀκόμη τῶν δυνάμεων τοῦ ἑτέρου.

I.

Κατόπιν τῶν γενικῶν τούτων παρατηρήσεων, ἃς ἐξετάσωμεν τὰ προβλήματα, ἅτινα θὰ δημιουργηθοῦν ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως μετὰ τὴν κήρυξιν τοῦ πολέμου, διότι ἐκ τούτων θὰ ἐξαρτηθῇ ἂν ὅχι τόσον ἢ ἐκμετάλλευσις αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν τῶν δυνάμεων ὅσον κυρίως αἱ κατευθύνσεις, ἃς δεόν αὐταὶ νὰ λάβουν.

Ἐπὶ τοῦ ἐρωτήματος τούτου ἔχομεν ν' ἀπαντήσωμεν τὰ ἑξῆς:

1ον) Λόγῳ τῆς ἐπιστρατεύσεως θὰ ἀπομακρυνθοῦν ἐκ τῶν ἀσχολιῶν των πολλαὶ ἐργατικαὶ δυνάμεις καὶ δὴ αἱ ἰσχυρότεραι. Συνεπῶς θὰ παρατηρηθῇ ἔλλειψις ἐργατικῶν χειρῶν καὶ δὴ τόσον εἰδικευμένων καὶ λίαν πεπειραμένων ἐργατῶν καὶ ὑπαλλήλων ὅσον καὶ μὴ τοιούτων.

2ον) Ἐξ ἴσου σπουδαῖον πρόβλημα θὰ εἶναι ἐπίσης ἡ δημοσιονομικὴ οἰκονομικὴ ἐπιθάρυνσις, ἣτις θὰ δημιουργηθῇ ἐκ τῶν πολλαπλῶν ἀναγκῶν τοῦ ἔθνους. Καὶ

3ον) Θὰ δημιουργηθῇ τὸ πρόβλημα τῆς προσαρμογῆς τῆς οἰκονομίας εἰς τὴν νέαν κατάστασιν¹.

Καὶ τὰ τρία ταῦτα προβλήματα εἶναι ἀλληλένδετα καὶ διὰ τοῦτο δύνανται νὰ ἔχουν συντριπτικὰ διὰ τὸ ἔθνος ἐπακόλουθα, ἐὰν δὲν ληφθοῦν τὰ κατάλληλα μέτρα πολὺ πρὸ τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου.

Ἡ ἐκ τῆς οἰκονομίας ἀπομάκρυνσις πλείστων ὅσων ἐργατικῶν δυνάμεων καὶ δὴ τῶν καλυτέρων, θὰ ἐπιφέρῃ ἐν εἶδος οἰκονομικῆς παραλυσίας, ἣτις θὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὸν περιορισμὸν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ συνεπῶς καὶ εἰς τὸν περιορισμὸν τῶν πόρων τοῦ Δημοσίου. Ἐνῶ λοιπὸν τὰ ἔξοδα τοῦ Δημοσίου θὰ αὐξηθοῦν καταπληκτικῶς ἐν καιρῷ πολέμου, θὰ σημειωθῇ ταῦτοχρόνως μείωσις τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, ἐκ τῆς ὁποίας θὰ προκύψῃ καὶ ἡ μείωσις τῶν ἐσόδων τοῦ Δημοσίου ἐκτὸς βεβαίως, ἐὰν τὸ Δημόσιον θέσῃ εἰς ἐφαρμογὴν νέους ὑψηλοὺς φόρους, ὅποτε δεόν νὰ ἐξετασθῇ, ἐὰν καὶ κατὰ πόσον ἢ ἐθνικὴ οἰκονομία εἶναι εἰς θέσιν νὰ φέρῃ τὸ νέον τοῦτο βάρος, παρὰ τὸ πλῆγμα, τὸ ὁποῖον ἐδέχθη ἐκ τῆς ἐκ τοῦ κύκλου τῆς οἰκονομίας ἀπομακρύνσεως σημαντικῶν ἐργατικῶν δυνάμεων.

¹ Βλ. καὶ τὰς εἰς προηγ. τεύχος δημ. ἐργασίας τοῦ κ. Ξ. Ζολώτα «Προβλήματα ἐργασίας καὶ κεφαλαίου εἰς περίοδον πολεμικῶν ἀνωμαλιῶν» καὶ τοῦ κ. Α. Ἀγγελόπουλου «Προβλήματα χρηματοδοτήσεως τοῦ πολέμου».

Πλὴν ὅμως τῆς μείωσης τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, ἥτις ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς ὅρους θὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν μείωσιν τῶν δημοσίων πόρων, θὰ προβάλλῃ ταῦτοχρόνως καὶ τὸ πρόβλημα τῆς προσαρμογῆς τῆς οἰκονομίας εἰς τὴν νέαν κατάστασιν, ὅπερ θὰ συντελέσῃ ὡσαύτως εἰς τὴν μείωσιν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, ἐὰν δὲν ληφθοῦν ἐγκαίρως τὰ πλέον κατάλληλα μέτρα.

Εὐλογον τυγχάνει, ὅτι πᾶσα ἀπότομος μεταβολὴ τῶν συνθηκῶν καὶ τῶν προϋποθέσεων τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας ἐπιφέρει γενικὴν διατάραξιν τόσον ὅσον ἀφορᾷ τὴν διάρθρωσιν τῶν παραγωγικῶν κατευθύνσεων, ὅσον καὶ ὡς πρὸς τὴν πιστωτικὴν πολιτικὴν τῶν Τραπεζῶν. Ἡ διατάραξις δὲ αὕτη ἀνεξαρτήτως πλέον τοῦ πρώτου προβλήματος τῆς ἐλλείψεως ἐργατικῶν χειρῶν, θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἔτι περισσότερον μείωσιν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ συνεπῶς καὶ τῶν δημοσίων πόρων. Τὸ πλῆγμα λοιπόν, τὸ ὁποῖον θὰ δεχθῇ ἢ ἐν λόγῳ χώρα ἐκ τῆς πλευρᾶς ταύτης, θὰ ἐξαρτηθῇ ἐκ τοῦ βαθμοῦ τῆς μεταβολῆς τῶν συνθηκῶν, ἥτις μεταβολὴ θὰ προκύψῃ τόσον ἐκ τῶν νέων ἐσωτερικῶν παραγόντων καὶ προϋποθέσεων ὅσον καὶ ἐκ τῶν τῆς ἀλλοδαπῆς.

Αἱ διὰ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος Ἑθνικὴν Οἰκονομίαν δυσμενεῖς ἐπιδράσεις δὲν θὰ ἔχουν τὴν προέλευσίν των μόνον ἐκ τῶν ἐσωτερικῶν στοιχείων τῆς χώρας ταύτης λόγῳ τῆς μεταβολῆς τῶν ἐσωτερικῶν συνθηκῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἐξωτερικῶν καὶ διὰ τοῦτο τὰ ἐπακόλουθα δύνανται νὰ εἶναι λίαν δυσάρεστα ἐν περιπτώσει τελείας ἀπροβλεψίας.

Πάντα ταῦτα μᾶς πείθουν, φρονῶ ἀπολύτως, ὅτι ἡ χώρα ἐκείνη, ἢ ὁποία θὰ ἀναμείνῃ τὴν τελευταίαν στιγμὴν νὰ ἐπιλύσῃ τὰ περὶ ᾧ ὁ λόγος πρόβλήματα, εἶναι ἀπὸ τῆς οἰκονομικῆς πλευρᾶς καταδικασμένη εἰς πλήρη καὶ ἀσφαλῆ ἀποτυχίαν. Ἡ μόνη ἐλπίς διὰ τὴν χώραν ταύτην θὰ εἶναι ἡ περίπτωσις τῆς ἀκαριαίας δράσεως τῶν στρατιωτικῶν τῆς δυνάμεως καὶ ἡ ἐντὸς σχετικῶς ἐλαχίστου χρόνου συντριπτικῆς φύσεως ἥττα τοῦ ἐχθροῦ κατὰ τρόπον ὥστε νὰ μὴ αἰσθανθῇ πλέον τὰς ἐκ τῆς οἰκονομίας δυσμενεῖς δι' αὐτὴν συνεπείας. Ἐὰν λοιπόν δὲν ὑπάρχῃ ἀπόλυτος περὶ τούτου βεβαιότης καὶ δὴ εἰς ὅλας τὰς ἐνδεχομένας περιπτώσεις, πρᾶγμα ὅπερ ἀποκλείεται λόγῳ τῆς φύσεως τῶν πράγματων, τότε κάθε χώρα εἶναι ἠναγκασμένη νὰ λάβῃ τὰ δέοντα μέτρα πολὺ πρὸ τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου.

Εὐνόητον τυγχάνει, ὅτι εἰς τὴν μικρὰν ταύτην μελέτην δὲν δυνάμεθα ἢ νὰ περιορισθῶμεν μόνον εἰς τὰς κεντρικὰς κατευθυντηρίους γραμμὰς τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς, χωρὶς νὰ εἶναι δυνατόν

νὰ εἰσέλθωμεν εἰς ἓν ἕκαστον πρόβλημα ἐξετάζοντες τοῦτο εἰς ὅλας αὐτοῦ τὰς πτυχάς.

Τὸ κυριώτερον τόσον δι' ἓνα ἐπιστήμονα ὅσον καὶ διὰ τὸν ἐντεταλμένον τὴν πρακτικὴν ἐπίλυσιν τῶν προβλημάτων τούτων εἶναι νὰ δύναται νὰ διακρίνη τὰς κεντρικὰς ἐκείνας κατευθύνσεις, αἱ ὁποῖαι ὁδηγοῦν εἰς αἴσιον πέρας. Ἄς καθορίσωμεν λοιπὸν πρῶτον τὰς κατευθυντηρίους γραμμὰς τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς πρὸς ἀποφυγὴν ὅλων τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων κινδύνων καὶ πρὸς πλήρη καὶ ἀποτελεσματικὴν ἀντιμετώπισιν τῶν οἰκονομικῶν προβλημάτων.

II

Εἰς τὴν κοινὴν γνώμην καὶ εἰς σεβαστὸν ἀριθμὸν ἐπιστημόνων ἐπικρατεῖ ἡ ἀντίληψις, ὅτι πρὸς ἀντιμετώπισιν μεγάλων δυσχερειῶν ἓν τῶν καταλληλοτέρων μέσων εἶναι ἡ χρησιμοποίησις ξένων κεφαλαίων. Διὰ τῶν ξένων κεφαλαίων δοξάζεται, ὅτι θὰ ᾔτο δυνατόν ἡ ἐκμετάλλευσις περισσοτέρων πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν καὶ εὐκολωτέρα ἡ προσαρμογὴ τῆς οἰκονομίας. Ἀξίζει λοιπὸν νὰ ἀσχοληθῶμεν ἐν ὀλίγοις μὲ τὴν περίπτωσιν ταύτην.

Δὲν ἐπιδέχεται ἀμφισβήτησιν, ὅτι τὰ ξένα κεφάλαια ὑπὸ ὠρισμένας συνθήκας δίδουν πραγματικὴν ὥθησιν εἰς τὴν οἰκονομίαν καὶ εἶναι ἓν λίαν ἀποτελεσματικὸν μέσον. Κατὰ τὴν ἀντίληψίν μας ὅμως ἐν καιρῷ εἰρήνης θὰ πρέπη ν' ἀποφεύγῃ τις εἰ δυνατόν περισσότερο τὴν χρησιμοποίησιν ξένων κεφαλαίων. Ἐν καιρῷ πολέμου εἶναι βεβαίως ἐπιθυμητὰ τὰ ξένα κεφάλαια ἀλλὰ μόνον ὑπὸ ὠρισμένας συνθήκας καὶ προϋποθέσεις. Κυρίως δὲ συμβαίνει τοῦτο, ὅταν ὁ πόλεμος δὲν πρόκειται νὰ διαρκέσῃ πολλὰ ἔτη καὶ τὰ ξένα κεφάλαια δὲν τοποθετοῦνται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας ὑπὸ τὴν μορφήν ἐπιχειρήσεων, ὅποτε καταλαμβάνουν σχεδὸν μονοπωλιακὴν θέσιν καὶ ἐξασφαλίζουν τοιοῦτοτρόπως ὑψηλὰ κέρδη, ἅτινα συντελοῦν εἰς τὴν πρὸς τὴν ἀλλοδαπὴν ἐπαύξεισιν τῶν ὑποχρεώσεων τῆς ἐν λόγω χώρας.

Ἐν περιπτώσει λοιπὸν κατὰ τὴν ὁποῖαν τὰ ξένα ταῦτα κεφάλαια ἐδανείζοντο διὰ μακρὸν χρόνον καὶ μὲ σχετικῶς χαμηλὸν ἐπιτόκιον θὰ ἠδύναντο νὰ προσφέρουν θετικὰς ὑπηρεσίας εἰς τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος χώραν, οὐχὶ ὅμως καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ἐκείνην καθ' ἣν οἱ ξένοι ἐπιχειρηματίαι θὰ ἐπεζήτουν νὰ τοποθετήσωσι ταῦτα εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας ἐκμεταλλευσόμενοι τὰς πλουτοπαραγωγικὰς τῆς πηγὰς ἢ ἄλλας μονοπωλιακὰς θέσεις. Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν θὰ ἠδύνατο ἡ χώρα μας νὰ χρησιμοποιήσῃ τὰ

ξένα κεφάλαια καθ' οἷονδῆποτε καὶ δι' αὐτὴν πλέον ἐπωφελεῖ τρόπον, ἐνῶ εἰς τὴν δευτέραν περίπτωσιν θὰ περιήρχοντο ἀπλῶς σημαντικαὶ οἰκονομικαὶ πηγαὶ τῆς χώρας εἰς χεῖρας ξένας ἐταιρειῶν καὶ θὰ ἡὔξανον τοιοῦτοτρόπως δυσαναλόγως αἱ εἰς συνάλλαγμα ὑποχρεώσεις της. Διότι θάττον ἢ βράδιον θὰ ἐπεβαρύνετο ἡ ἐν λόγῳ χώρα καὶ μὲ τὴν ἐπιστροφήν ὅχι μόνον τοῦ ἀρχικοῦ κεφαλαίου ἀλλὰ καὶ τῶν ὑψηλῶν κερδῶν, τὰ ὅποια ἐπραγματοποίησαν αἱ ξέναι ἐταιρεῖαι ἐκμεταλλευόμεναι σημαντικὰς οἰκονομικὰς θέσεις.

Ἐναντι δὲ τῶν οἰκονομικῶν τούτων βαρῶν, δι' ὧν θὰ ἐπεβαρύνετο εἰς τὸ μέλλον ἡ ἐθνικὴ οἰκονομία, οὐδὲν τὸ σημαντικὸν θὰ ἀπεκόμιζεν ἐκ τῶν ξένων τούτων κεφαλαίων καὶ τοῦτο διὰ τοὺς ἑξῆς κυρίως λόγους.

Τὰ ξένα κεφάλαια οὐδέποτε δύνανται νὰ τοποθετηθοῦν ἀπ' εὐθείας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν μιᾶς χώρας. Ταῦτα χρησιμοποιοῦνται ἀπλῶς εἰς τὴν αὕξησιν τῆς εἰσαγωγῆς ξένων προϊόντων, ἢ εἰς τὴν πληρωμὴν παλαιῶν χρεῶν ἔναντι τῆς ἀλλοδαπῆς.

Τὰ δολλάρια, αἱ λιρέτται, καὶ κάθε δάνειον εἰς ξένον νόμισμα δὲν δύνανται νὰ χρησιμοποιηθοῦν ἀπ' εὐθείας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν μιᾶς ξένης χώρας ἀλλὰ μόνον πρὸς αὕξησιν τῆς εἰσαγωγῆς της ἢ καὶ πρὸς ἐξόφλησιν παλαιῶν λογαριασμῶν.

Ἐν περιπτώσει καθ' ἣν χρησιμοποιηθοῦν τὰ ξένα ταῦτα κεφάλαια πρὸς ἐξόφλησιν παλαιῶν πρὸς τὴν ἀλλοδαπὴν λογαριασμῶν, εὐλογον τυγχάνει, ὅτι ἡ χώρα αὕτη οὐδὲν ἔχει πλέον νὰ ὠφεληθῇ μελλοντικῶς. Ἐὰν πάλιν τὰ ξένα κεφάλαια χρησιμοποιηθοῦν πρὸς ἐπαύξησιν τῆς εἰσαγωγῆς ξένων προϊόντων δύνανται ἡ ἐν λόγῳ χώρα νὰ ἔχῃ ὠφελήματα τινά, ἀλλὰ μόνον ὑπὸ ὠρισμένας συνθήκας καὶ προϋποθέσεις, οὐδέποτε ὅμως τὰ ὀφέλη ταῦτα θὰ εἶναι διηνεκοῦς φύσεως, ἀλλὰ θὰ ἔχουν πάντοτε τὸν χαρακτῆρα τῆς προσωρινότητος.

Ἐναντι τῶν μικρῶν τούτων ὠφελημάτων θὰ ἦτο ὅμως ἡναγκασμένη νὰ δέχεται παρενοχλήσεις ὅχι μόνον οἰκονομικῆς ἀλλὰ καὶ πολιτικῆς φύσεως ἐκ τῶν πιστωτριῶν χωρῶν καὶ νὰ ἐπιβαρύνῃ μελλοντικῶς τὴν οἰκονομίαν της. Πλὴν ὅμως τούτων πρὸ τοῦ κινδύνου τῆς περιπλοκῆς εἰς πόλεμον οὐδεμία ξένη χώρα θὰ εἶναι διατεθειμένη νὰ διαθέσῃ σημαντικὰ κεφάλαια, ἐκτὸς ἐὰν ὁ χρεώστης δεχθῇ ν' ἀκολουθήσῃ ἐξωτερικὴν πολιτικὴν σύμφωνον πρὸς τὴν τῶν πιστωτριῶν χωρῶν.

Ἐκ τῶν ἀναπτυχθέντων λοιπὸν προκύπτει, ὅτι ἡ προσοχὴ τῆς ἐν λόγῳ χώρας δέον νὰ στραφῇ κυρίως πρὸς ἄλλας κατευθύνσεις, αἵτινες ἐξασφαλίζουν εἰς αὐτὴν οὐχὶ παροδικῆς ἀλλὰ διηνεκοῦς φύσεως ὀφέλη καὶ ἐπιφέρουν τόσόν τὴν ἐπαύξησιν τῶν πόρων τοῦ Δημοσίου ὅσον καὶ τὴν τῆς ἀγοραστικῆς τῆς δυνάμεως.

III

Οἱ σκοποὶ οὗτοι πραγματοποιιοῦνται διὰ τῆς καταλλήλου νομισματικῆς καὶ οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῆς χώρας, στηριζομένη εἰς αὐτὰς ταύτας τὰς δυνάμεις τῆς καὶ οὐχὶ εἰς τὴν χορήγησιν ξένων κεφαλαίων. Διότι διὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν πλουτοπαραγωγικῶν τῆς πηγῶν ἀρκεῖ ἡ ἀρμονικὴ διάρθρωσις τῶν παραγωγικῶν τῆς δυνάμεων καὶ ἡ πρὸς τὰ πράγματα καλῶς ἀνταποκρινομένη νομισματικὴ πολιτικὴ.

Ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη, τὰ ξένα ταῦτα κεφάλαια οὐδέποτε πρόκειται νὰ χρησιμοποιηθοῦν ἀπ' εὐθείας εἰς τὸ ἐσωτερικόν τῆς. Τὰς ἀνάγκας ταύτας δέον ὅθεν νὰ τὰς ἐξυπηρετήσῃ ἡ ὀρθὴ τῆς νομισματικῆς πολιτικῆς. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς εἰσαγωγὴν τῶν ἀπαραιτήτων προϊόντων ἥτοι μηχανημάτων κλπ., ταῦτα θὰ ἐξοικονομηθοῦν διὰ τῆς ἀντιστοίχου ἐξαγωγῆς ἐντοπίων προϊόντων, ἵνα οὕτως ἐνισχυθῇ ἡ παραγωγή καὶ ἐξασφαλισθῇ ἡ κατανάλωσις τῶν ἐντοπίων προϊόντων εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν. Τοιουτοτρόπως ἐξοικονομεῖ ἡ ἐν λόγῳ χώρα τὰ ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς προερχόμενα ἀναγκαῖα μέσα διὰ τῆς ἐνισχύσεως τῆς παραγωγῆς εἰς τὸ ἐσωτερικόν τῆς καὶ τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς καταναλώσεως τῶν προϊόντων τῆς.

Τὴν πολιτικὴν ταύτην θὰ ἐνισχύσουν καὶ ὁ περιορισμὸς τῆς εἰσαγωγῆς πολυτελῶν καὶ διὰ τὰς περιστάσεις οὐχὶ ἀπαραιτήτων ἀγαθῶν πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐξοικονομήσεως συναλλάγματος πρὸς εἰσαγωγὴν ἄλλων παραγωγικῶν ἢ πολεμικῶν μέσων δυναμένων νὰ ἐξυπηρετήσουν τωρινὰς καὶ μελλοντικὰς ἐθνικὰς ἀνάγκας.

Ἄς εἰσέλθωμεν λοιπὸν εἰς τὴν συστηματικὴν ἐξέτασιν τῶν κεντρικῶν ἐκείνων κατευθύνσεων, τὰς ὁποίας δέον ν' ἀκολουθήσῃ ἡ ἐν λόγῳ χώρα.

Ἡ ἐν λόγῳ λοιπὸν χώρα θὰ πρέπη νὰ στηριχθῇ εἰς τὰς ἰδίας τῆς δυνάμεις καὶ ν' ἀποβλέπῃ εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἐξῆς κυρίων σκοπῶν:

1) Πρέπει νὰ καταβάλλῃ κάθε προσπάθειαν πρὸς κινήτοποίησιν ἀπασῶν τῶν ἐργατικῶν

καὶ τῶν πλουτοπαραγωγικῶν τῆς δυνάμεων.

2) Ἡ χρησιμοποίησις τούτων πρέπει νὰ γίνη κατὰ τὸν πλέον κατάλληλον τρόπον, ὥστε νὰ πραγματοποιηθοῦν ὅσον τὸ δυνατὸν μεγαλότερα ἀποτελέσματα.

3) Αἱ κατευθύνσεις τῶν παραγωγικῶν τῆς δυνάμεων δεόν νὰ εἶναι δυναμικῆς φύσεως καὶ νὰ προσαρμόζονται πρὸς τὰς μελλοντικὰς ἀνάγκας τοῦ ἔθνους.

Αὐτὰ εἶναι τὰ τρία προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἀντιμετωπίζόμενα καταλλήλως δύνανται νὰ διπλασιάσουν καὶ πενταπλασιάσουν ἀκόμη τὰς δυνάμεις ἑνὸς ἔθνους. Ὡς πρὸς τὸ ὅτι δὲ ὑπάρχει ἡ δυνατότης ν' ἀντιμετωπισθοῦν καταλλήλως οὐδεμία ἀμφιβολία χωρεῖ.

Ἄς προβῶμεν λοιπὸν εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῶν προβλημάτων τούτων.

IV

1) Ἀνεφέραμεν τὴν κινητοποίησιν ὅλων τῶν ἐργατικῶν καὶ τῶν πλουτοπαραγωγικῶν δυνάμεων.

Γεννᾶται λοιπὸν εὐθὺς ἀμέσως τὸ ἐρώτημα: Ὑπάρχει κατ' ἀρχὴν ἡ δυνατότης τῆς χρησιμοποίησεως ὅλων τῶν ἐργατικῶν δυνάμεων;

Ἐπὶ τοῦ ἐρωτήματος τούτου ἡ ἀπάντησις εἶναι καταφατική, διότι τὰ οἰκονομικὰ ἀποτελέσματα δύνανται ν' ἀναπτυχθοῦν ἀπεριορίστως. Ἡ δυνατότης δὲ τῆς ἀπεριορίστου ἀναπτύξεως τῶν οἰκονομικῶν ἀποτελεσμάτων ὅχι μόνον ἐπιτρέπει ἀλλὰ καὶ ἐπιβάλλει τὴν χρησιμοποίησιν ἀπασῶν τῶν ἐργατικῶν καὶ τῶν κεφαλαιοκρατικῶν δυνάμεων.

Ἐὰν ὅμως τοῦτο δὲν συμβαίνει πάντοτε, ἀλλὰ τοῦναντίον δημιουργοῦνται οὐχὶ σπανίως στρατιαὶ ὀλόκληροι ἀνέργων, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν κακὴν οἰκονομικὴν πολιτικὴν καὶ εἰς τὸ οἰκονομικὸν σύστημα, τὸ ὁποῖον ἐφαρμόζει ἐκάστη χώρα. Οὐδὲν βεβαίως σύστημα καὶ ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει δύναται νὰ περιλάβῃ ἀπάσας τὰς παραγωγικὰς δυνάμεις ἐντὸς τοῦ κύκλου τῆς παραγωγικῆς διαδικασίας. Διὰ τοῦτο πάντοτε θὰ παραμένῃ μικρόν τι τμήμα ἐργατικῶν χειρῶν ἀχρησιμοποίητον. Τοῦτο ὅμως δύναται νὰ περιορισθῇ εἰς τὸ ἐλάχιστον, ὥστε νὰ εἶναι τελείως ἀσήμαντον ὡς πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐθνικῆς οἰκονομικῆς δυναμικότητος.

Πρέπει λοιπὸν νὰ μελετηθοῦν ὅλαι γενικῶς αἱ δυνατότητες χρησιμοποίησεως ἐργατικῶν δυνάμεων καὶ νὰ ἐξευρεθῇ τρόπος ἐκμεταλλεύσεώς των καὶ δὴ ὅχι μόνον τῶν ἀνδρικῶν ἀλλ' ἐξ ἴσου καὶ τῶν γυναικείων, κατὰ τρόπον ὥστε αἱ τελευταῖαι, νὰ δύνανται ἐν καιρῷ πολέμου ν' ἀντικαταστήσουν τὰς περισσοτέρας ἀνδρικὰς ὑπηρεσίας. Ἡ προσπάθεια αὕτη δεόν ν' ἀποθλέπη εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν δύο κυρίως σκοπῶν:

Π ρ ὠ τ ο ν. — Εἰς τὴν ἐν καιρῷ εἰρήνης κινητοποίησιν ὅλων γενικῶς τῶν ἐργατικῶν καὶ τῶν πλουτοπαραγωγικῶν δυνάμεων πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐπαυξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ τῶν πόρων τοῦ Δημοσίου.

Δ ε ὕ τ ε ρ ο ν. — Εἰς τὴν κατάλληλον ἐκπαίδευσιν καὶ χρησιμοποίησιν τῶν γυναικείων ἐργατικῶν δυνάμεων, ὥστε ἐν καιρῷ πολέμου νὰ δύνανται ν' ἀναλάβῃ ἀμέσως ἡ γυνὴ πλείστας ὅσας ὑπηρεσίας, ἃς ἐξετέλει ὁ ἀνὴρ ἐν καιρῷ εἰρήνης καὶ αἱ ὁποῖαι κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου εἶναι ἀπὸ οἰκονομικῆς ἢ στρατιωτικῆς ἀπόψεως ἀπαραίτητοι.

Ἐπὶ πλεόν δεόν νὰ ἐπιτευχθῇ διὰ τῆς καταλλήλου προπαγάνδας καὶ ἐκπαιδεύσεως ὁ σχηματισμὸς κοινῆς γνώμης, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ νὰ μὴ ἐργάζεται τις δὲν εἶναι τιμητικόν, ἀλλὰ τοῦναντίον περιφρονητικόν καὶ δὴ ὅχι μόνον διὰ τὸν ἄνδρα ἀλλὰ ἐξ ἴσου, καὶ δι' αὐτὴν τὴν πλουσίαν γυναῖκα. Πρέπει ἐπίσης νὰ καταδικάζεται τόσον ὑπὸ τοῦ ἐπισήμου Κράτους ὅσον καὶ ὑπὸ τῆς κοινῆς γνώμης ἡ ὀκνηρία, ἡ νωθρότης καὶ γενικῶς ἡ τάσις πρὸς τὸ νὰ διάγῃ τις ἀπολαυστικὸν βίον.

Εἰς τὴν ψυχὴν τῶν ἀτόμων πρέπει νὰ δημιουργηθῇ ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν ἐργασίαν καὶ πρὸς τὴν σκληραγωγίαν, ἵνα τοιουτοτρόπως καταβάλλεται κάθε προσπάθεια πρὸς ἐξύψωσιν τῆς ὀργανικῆς των δυνάμεως, καὶ συνεπῶς καὶ τῆς ἐργατικῆς των παραγωγικότητος, νὰ περιφρονοῦν καὶ ν' ἀποφεύγουν τὴν μαλθακότητα καὶ πᾶν ὅ,τι συντελεῖ εἰς τὸν ἐκφυλισμὸν τοῦ ὀργανισμοῦ των.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰς δυνατότητας χρησιμοποίησεως τῶν ἐργατικῶν χειρῶν θ' ἀναφέρωμεν ἐν παράδειγμα, ἵνα δυνάμει τούτου καταδείξωμεν ἐπὶ πλεόν τὰς συναφείας τῶν εἰσοδημάτων τῶν διαφόρων τάξεων καὶ ἀτόμων καὶ τὴν ἀνιοῦσαν κατεύθυνσιν, ἣν δύνανται ν' ἀκολουθήσῃ ἡ ἐθνικὴ οἰκονομία ἐκ τῆς ἐξευρέσεως τρόπου χρησιμοποίησεως εἰ δυνατόν ἀπασῶν τῶν ἐργατικῶν χειρῶν.

Ἐν Ἑλλάδι καλλιεργοῦνται περίπου ἐν ὅλῳ 26.000.000 στρέμματα ἐτησίως. Ἐκ τούτων τὰ 17.000.000 προορίζονται διὰ τὴν καλλιέργειαν σιτηρῶν. Ἐκ τῶν δέκα ἑπτὰ αὐτῶν ἑκατομμυρίων στρεμ-

μάτων εἶναι ζήτημα, ἐὰν τὰ πέντε ἑκατομμύρια βοτανίζονται. Τὰ βότανα, τὰ ζιζάνια ταῦτα, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀφαιροῦν ἐν μέγα μέρος τῆς τροφῆς τῶν σιτηρῶν καὶ συνεπῶς τὰ τελευταῖα δὲν ἔχουν ἀρκετὴν τροφήν πρὸς ἀνάπτυξιν κυρίως τοῦ καρποῦ των, ὅστις λόγω ὑποσιτισμοῦ δὲν δύναται νὰ ἀναπτυχθῇ, ἀφ' ἑτέρου ἡ ὑπερβολικὴ ἀνάπτυξις τῶν ζιζανίων ἐν περιπτώσει πολλῶν βροχῶν πνίγει κυριολεκτικῶς τὰ σιτηρὰ κατὰ τρόπον ὥστε νὰ στεροῦνται καὶ αὐτῶν τούτων τῶν εὐνοϊκῶν ἐπιδράσεων τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων. Δὲν ὑπερβάλλει τις τὰ πράγματα ἰσχυριζόμενος, ὅτι ὑπὸ ὠρισμένης συνθήκας καὶ εἰς ὠρισμένους τόπους μειώνουν τὰ ζιζάνια ταῦτα τὴν στρεμματικὴν ἀπόδοσιν μέχρι 70 % καὶ πλέον. Παρὰ ταῦτα ὅμως λόγω πατροπαραδότων συνηθειῶν δὲν ἀπαλλάσσονται εἰμὴ μόνον ὀλίγοι ἄγροὶ ἀπὸ τὰ ζιζάνια, ἀν καὶ ὑπάρχουν πρὸς τοῦτο πολλοὶ τρόποι. Λαμβάνομεν ἐνταῦθα τὴν πλέον ἀπλὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ζιζανίων, ἥτοι τὸ βοτάνισμα.

* * *

Ἐργατικαὶ χεῖρες κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀνοίξεως ὑπάρχουν ἀρκεταὶ καὶ δὴ τελείως ἀχρησιμοποίητοι. Τὰ ἔξοδα δὲ εἶναι λόγω τοῦ χαμηλοῦ ἐν ὑπαίθρῳ ἡμερομισθίου ἀσήμαντα, περίπου 100 δραχ. κατὰ στρέμμα ἄρκοῦν. Ἄς ὑποθεθῇ ὅμως, ὅτι ταῦτα ἀνέρονται εἰς 120 δραχ. κατὰ στρέμμα καὶ ὅτι ἡ αὔξησις τῆς στρεμματικῆς ἀποδόσεως ἀνέρχεται μόνον εἰς δέκα δράμια κατὰ μέσον ὅρον ἀνὰ 1 τετρ. μέτρον. Τὰ ἐπακόλουθα θὰ εἶναι τὰ ἑξῆς ἀπὸ ἐθνικῆς οἰκονομικῆς ἀπόψεως ¹.

Ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν, ὅτι ἐκ τῶν 17.000.000 στρεμμάτων βοτανίζονται μόνον τὰ 5.000.000 παραμένουν 12.000.000 ἀβοτάνιστα, τὰ ὁποῖα προσφέρουν νέαν ἐργασίαν εἰς τοὺς ἀνέργους καὶ ἐπιτρέπουν τοιοῦτοτρόπως τὴν προσοδοφόρον χρησιμοποίησιν ἑνὸς μεγάλου μέρους τῶν ἐργατικῶν χειρῶν. Τὰ δώδεκα αὐτὰ ἑκατομμύρια θὰ κοστίσουν εἰς τοὺς ἰδιοκτῆτας των, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν, ὅτι δὲν θὰ τὰ βοτανίσουν οἱ ἴδιοι 1.200.000.000 περίπου δραχ. ἐτησίως.

Ἐναντι τῆς δαπάνης ταύτης θὰ πραγματοποιηθῇ αὔξησις τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ἀνερχομένη εἰς 300.000.000 περίπου ὀκάδες σιτηρῶν, ἅτινα ἀντιπροσωπεύουν ἕνα ἔσοdon, τὸ ὁποῖον ὑπερβαίνει τὰ 2.000.000.000 δραχ.

¹ Κατὰ πληροφoρίας ἃς ἔχω συλλέξει ἀπὸ πολλὰς ἀγροτικὰς περιφερείας, ἡ αὔησις τῆς στρεμ. ἀποδόσεως ἐν περιπτώσει βοτανίσματος κυμαίνεται ἀπὸ 40 - 100 καὶ πλέον ὀκάδας. Εἰς τὰς ἐνταῦθα ἀναπτύξεις μου περιώρισα τὸ ποσὸν τοῦτο εἰς 25 μόνον ὀκάδ. κατὰ στρέμμα καὶ τοῦτο πρὸς ἀποφυγὴν κάθε ὑπερβολῆς.

Ἐὰν ὑποτεθῇ, ὅτι ἡ αὔξησις αὕτη θὰ ἀνέλθῃ εἰς 15 δράμια κατὰ τετραγ. μέτρον, πρᾶγμα οὐχὶ ἀπίθανον, θὰ πραγματοποιηθῇ συνολικὴ αὔξησις ἀνερχομένη εἰς 450.000.000 ὀκάδες. Ἀλλ' ἅς λάβωμεν ὡς βάσιν τὸν μικρότερον ἀριθμόν.

Ἡ ἐκ 300.000.000 ὀκ. αὔξησις τῶν σιτηρῶν θὰ ὀδηγήσῃ τώρα ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὴν ἐξοικονόμησιν ἑνὸς μεγάλου ποσοῦ συναλλάγματος, τὸ ὅποιον εἰς τὸ ἐξῆς δύναται νὰ χρησιμοποιοῦν δι' ἄλλους ἐθνικοὺς σκοποὺς, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὴν ἄμεσον αὔξησιν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος κατὰ 2.000.000.000 περίπου δραχμὰς ἐτησίως, ἥτις αὔξησις θὰ προσφέρῃ ἐπὶ πλέον πλείστας ἄλλας εὐμενεῖς ἐπιδράσεις εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας. Τοιοῦτο τρόπον ὅχι μόνον ἀντιμετωπίζεται ἱκανοποιητικῶς τὸ πρόβλημα τῆς ἐξοικονομήσεως ξένων κεφαλαίων, δηλαδὴ συναλλάγματος, καὶ ἀποφεύγεται τελείως ὁ τρόπος τοῦ δανεισμοῦ καὶ συνεπῶς καὶ τῆς ἐπιβαρύνσεως τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας, ἀλλὰ ἐπιτυγχάνεται ἐπὶ πλέον πραγματικὴ καὶ δὴ διηνεκοῦς φύσεως αὔξησις τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ μετ' αὐτοῦ καὶ τῶν πόρων τοῦ Δημοσίου.

Καὶ αὐτὰ δὲ ἀκόμα τὰ ἔξοδα, τὰ ὅποια δημιουργοῦνται ἀπὸ ἰδιωτικῆς οἰκονομικῆς ἀπόψεως εἰς τοὺς γαιοκτῆμονας, ἀποτελοῦν εἰς τὴν πραγματικότητά αὔξησιν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ τῆς ἐθνικῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως. Τὰ 1.200.000.000, τὰ ὅποια θὰ πληρωθοῦν ὡς ἀμοιβὴ εἰς τοὺς ἐργάτας, ἐφ' ὅσον αὐτοὶ οὗτοι οἱ ἰδιοκτῆται δὲν θὰ προβοῦν μόνοι των εἰς τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν ζιζανίων, παριστοῦν μὲν ἀπὸ ἰδιωτικῆς οἰκονομικῆς ἀπόψεως ἔξοδα, οὐχὶ ὅμως καὶ ἀπὸ ἐθνικῆς οἰκονομικῆς. Ἀπὸ ἐθνικῆς οἰκονομικῆς ἀπόψεως παριστοῦν ταῦτα αὔξησιν τοῦ εἰσοδήματος, διότι ἄλλως θὰ παρέμεινε τελείως ἀνεκμετάλλευστος ἡ ἐργασία. Κατ' ἀκολουθίαν ἡ ἀμοιβὴ αὕτη προκύπτει ἐκ τῆς ἐξυψώσεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ ἐκ τῆς αὐξήσεως τῆς ἐθνικῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως. Ἡ αὔξησις δὲ αὕτη θὰ ἔχῃ εἰς τὸ ἐξῆς πλείστας ὅσας ἄλλας εὐνοϊκὰς ἐπιδράσεις καὶ τοῦτο διὰ τοὺς ἐξῆς λόγους:

Τὰ 1.200.000.000, τὰ ὅποια πληρώνονται εἰς τοὺς ἐργάτας καὶ τὰ ἕτερα 800.000.000, τὰ ὅποια καρποῦνται οἱ ἰδιοκτῆται τῶν σιτηρῶν, δὲν παριστοῦν τώρα ἓν ἀδρανὲς καὶ στατικῆς φύσεως εἰσόδημα, ἀλλὰ μίαν ζωντανὴν οἰκονομικὴν δύναμιν, ἡ ὅποια προσφέρει τὰς ὑπηρεσίας τῆς πρὸς ὅλας τὰς κατευθύνσεις τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας. Τὸ ἔσοδον τοῦτο τῶν ἐργατῶν καὶ γαιο-

κτημόνων θὰ χρησιμοποιηθῇ ἀμέσως πρὸς ἀγορὰν ἄλλων ἀγαθῶν καὶ πρὸς βελτίωσιν τῶν ἀγρῶν, πρᾶγμα ὅπερ σημαίνει, ὅτι θὰ μεταφέρεται συνεχῶς καὶ θὰ συντελῇ εἰς τὴν αὕξησιν τῶν εἰσοδημάτων πολλῶν ἄλλων ἀτόμων, προσφέρον τοιοῦτοτρόπως καὶ πρὸς ἄλλας κατευθύνσεις ἐργασίαν εἰς τοὺς ἀνέργους.

Θὰ κυκλοφορῇ λοιπὸν διαρκῶς μέσα εἰς τὸ πλαίσιον τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας καὶ θὰ προσφέρῃ τὰς ὑπηρεσίας του εἰς ὅλας τὰς τάξεις καὶ πρὸς ὅλας τὰς κατευθύνσεις. Πλὴν δὲ τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων ἐξωτερικῶν οἰκονομικῶν ἀποτελεσμάτων θὰ ἔχωμεν καὶ ἄλλα ἐσωτερικῆς φύσεως.

Ἡ αὕξεις τοῦ εἰσοδήματος ὅλων γενικῶς τῶν ἐργαζομένων τάξεων θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐξύψωσιν τῆς ἐργατικῆς των παραγωγικότητος, εἰς τὴν ἐξύψωσιν τοῦ ἐπιπέδου ὑγείας καὶ γενικῶς τῆς πνευματικῆς, ψυχικῆς καὶ τῆς σωματικῆς των δυνάμεως. Ταῦτα δὲ δὲν ἔχουν εὐνοϊκὰ ἐπακόλουθα μόνον ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς οἰκονομίας, ἀλλὰ καὶ πέραν ταύτης, διότι καὶ διὰ τὰς στρατιωτικὰς ὑπηρεσίας θὰ εἶναι ἐξ ἴσου πολῦτιμα τὰ ἀνωτέρω ἀποτελέσματα.

Ἡ ἐξύψωσις λοιπὸν τοῦ οἰκονομικοῦ ἐπιπέδου θὰ συντελέσῃ καὶ εἰς τὴν ἐξύψωσιν τῶν πνευματικῶν, ψυχικῶν καὶ τῶν σωματικῶν δυνάμεων τῶν ἀτόμων καὶ συνεπῶς τόσον εἰς τὴν ἐξύψωσιν τῶν δυνάμεων τοῦ στρατιώτου ὅσον καὶ τῆς ἐθνικῆς οἰκονομικῆς παραγωγικότητος. Θὰ ληφθοῦν ἐπὶ πλέον τὰ δέοντα μέτρα, ὅπως ἡ ἐξύψωσις αὕτη τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος χρησιμοποιηθῇ ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὴν ἐξύψωσιν τῆς ὀργανικῆς δυνάμεως τῶν ἀτόμων. Περὶ τούτου θ' ἀσχοληθῶμεν κατωτέρω.

Πάντα λοιπὸν τ' ἀνωτέρω προβλήματα εὐρίσκονται, ὡς τοῦτο ἐμφαίνεται ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ἀναπτύξεών μας, εἰς στενὴν ἐπαφήν, οἱ δὲ παράγοντές των ἐν ἀλληλεπιδράσει.

Ἡ περίπτωσις τῆς ἀπομακρύνσεως τῶν ζιζανίων ἀποτελεῖ βεβαίως ἀπλῶς ἐν παράδειγμα. Ὑπάρχουν δὲ πλεῖσται ἄλλαι δυνατότητες χρησιμοποίησεως τῶν ἐργατικῶν χειρῶν. Ἐκ τοῦ ἐν λόγῳ ὅμως παραδείγματος καταδεικνύονται σαφῶς αἱ συνάφειαι καὶ αἱ ἀλληλεπιδράσεις τῶν εἰσοδημάτων, κυρίως αἱ εὐνοϊκαὶ ἐπιδράσεις, ἃς ἔχει ἐφ' ὀλοκλήρου τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας, ἡ χρησιμοποίησις ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρων ἐργατικῶν δυνάμεων. Ἐχομεν δὲ τὸ ἐξῆς καὶ ἀπὸ θεωρητικῆς ἀκόμα ἀπόψεως κρινόμενον λίαν σημαντικὸν συμπέρασμα: Ὅτι ἐν περιπτώσει καθ' ἣν μὲ-

νοῦν ἐργατικαὶ δυνάμεις ἀνεκμετάλλευτοι συμφέρει εἰς τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν, ὅπως δῆποτε ἡ χρησιμοποίησις τούτων, ἔστω καὶ ἐὰν ἀπὸ ἰδιωτικῆς ἀπόψεως δὲν προσφέρουν τίποτε, ἀρκεῖ μόνον ἡ φθορά, ἥτις ἐπέρχεται ἐπὶ πλεονέκτῃς ἐργασίας, ἐφ' ὅσον αὕτη βεβαίως ὑπερβαίνει τὴν ψυχικὴν καὶ τὴν ὕλικὴν ἐκείνην φθοράν, ἥτις δημιουργεῖται καὶ ἄνευ τῆς ἐργασίας, ἡ καὶ λόγῳ ἀκριβῶς τῆς ἀνεργίας — εἶναι μικροτέρα τοῦ προϊόντος ταύτης¹.

* * *

Παραλλήλως πρὸς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀρχῆς τῆς χρησιμοποίησεως εἰ δυνατόν ὅλων τῶν ἐργατικῶν δυνάμεων, δεόν νὰ κινητοποιηθοῦν ἅπασαι αἱ πλουτοπαραγωγικαὶ δυνάμεις. Ἀπέραντοι ἐκτάσεις παραμένουν τελείως ἀνεκμετάλλευτοι, ἂν καὶ θὰ ἡδύναντο νὰ προσφέρουν μεγίστας ὑπηρεσίας μὲ σχετικῶς ἐλάχιστα ἔξοδα καὶ ἐργασίαν. Πλεῖστα ὅσα ὀπωροφόρα δένδρα εὐδοκιμοῦν εἰς ἐδάφη, τὰ ὁποῖα οὐδένα ἀπολύτως σκοπὸν ἐξυπηρετοῦν. Οἱ ἀγρόται ὅμως ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας δὲν προβαίνουν εἰς τοιαύτης φύσεως ἐργασίαν, διότι τοὺς ἐνδιαφέρει συνήθως, τὸ τί θὰ κερδίσουν αὔριον, οὐχὶ ὅμως τὸ τί δύνανται ν' ἀποκτήσουν μετὰ παρέλευσιν πέντε καὶ δέκα ἐτῶν.

Δέον νὰ σημειωθῇ, ὅτι ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις κατέβαλε μεγάλας προσπάθειας πρὸς βελτίωσιν τῆς ἐθνικῆς μας οἰκονομίας, χωρὶς νὰ ἐπιβαρύνῃ ταύτην διὰ τῆς χρησιμοποίησεως ξένων κεφαλαίων. Πάντοτε ὅμως θὰ ὑπάρχουν μέτρα βελτιώσεως. Κυρίως δὲ τὸ τῆς ἀπομακρύνσεως τῶν ζιζανίων ἐπιβάλλεται ὅπως δῆποτε. Ἡ δὲ ἐφαρμογὴ τοῦ εἶναι ἀπλουστάτη. Ἀρκεῖ νὰ ἐκδοθῇ νόμος καὶ νὰ γνωστοποιηθῇ, ὅτι ὅστις δὲν θὰ προβαίνει εἰς τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν ζιζανίων θὰ πληρώνῃ εἰς τὸ Δημόσιον ἀξίαν διπλασίαν ἐκείνης, ἥτις ἀπαιτεῖται πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος σκοποῦ. Τότε οὐδὲν ἀπολύτως στρέμμα θὰ παραμείνῃ ἀβοτάνιστον. Σήμερον ὑπάρχουν κυρώσεις τινὲς ἀναφερόμεναι εἰς παρομοίας φύσεως παραλείψεις, παραμένουν ὅμως αὗται ἀνεφάρμοστοι.

Τελευταίως ἀντιμετωπίζεται τὸ ζήτημα τοῦτο ἀποτελεσματικώτερον διὰ τῆς σκαλιστικῆς καλλιεργείας. Αὕτη ὅμως, εἴτε ἐπειδὴ δὲν ἔχει εὐνοϊκὰ ἐπακόλουθα εἰς ὅλους γενικῶς τοὺς ἀγρούς, εἴτε

¹ Βλέπ. σχετικῶς πρὸς τὰ γεωργικὰ προβλήματα καὶ τὴν μελέτην τοῦ κ. Χ. Εὐελπίδη «Ἡ γεωργία μας εἰς τὸ πλαίσιον τῆς πολεμικῆς οἰκονομίας», Ἐπιθ. Κοιν. καὶ Δημ. Οἰκονομικῆς, Μάρτιος 1940.

ἐπειδὴ οἱ ἀγρόται δὲν γνωρίζουν νὰ τὴν ἐφαρμόσουν δεόντως, θὰ ἀντικαταστήσῃ πολὺ βραδέως τὴν παλαιὰν διαδικασίαν εἰς ὅλας τὰς περιφερείας.

Πάντως πολλοὶ γαιοκτήμονες, οἵτινες ἔκαμαν δοκιμήν, δὲν ἔσχον τὰ ἀναμενόμενα ἀποτελέσματα. Ἐνῶ ἀντιθέτως ὅλοι γενικῶς οἱ ἀγρόται ἀναγνωρίζουν, ὅτι τὸ βοτάνισμα ἔχει ἀρίστως ἐπιδράσεις — πολλοὶ ἀναγνωρίζουν, ὅτι διπλασιάζει καὶ τριπλασιάζει ἀκόμη τὴν ἀπόδοσιν — καὶ ὅτι μόνον ἐξ ἀμελείας καὶ λόγῳ πατροπαράδοτων συνηθειῶν παραμελοῦν τὴν πολύτιμον ταύτην ἐργασίαν. Ἀξιοσημείωτον δὲ εἶναι, ὅτι εἰς τὰς πεδινὰς καὶ εὐφόρους περιφερείας εἰς τὰς ὁποίας τὰ ζιζάνια δημιουργοῦν μεγαλυτέρας ζημίας, δὲν βοτανίζονται οἱ ἀγροί, ἐνῶ ἀντιθέτως βοτανίζονται σχεδὸν ὅλοι οἱ ἀγροί εἰς τὰς ὄρεινὰς περιφερείας. Τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι εἰς τὰς ὄρεινὰς περιφερείας εἶναι λίαν περιορισμένη ἡ στρεμματικὴ ἀπόδοσις καὶ ἄνευ τοῦ βοτανίσματος δὲν ἐπιτυγχάνεται σχεδὸν τίποτε.

Τονίζομεν ὅμως καὶ πάλιν, ὅτι τοῦτο εἶναι ἀπλῶς ἓν παράδειγμα καὶ ὅτι ὑπάρχουν πλεῖσται ὅσαι ἄλλαι δυνατότητες πρὸς ἐκμετάλλευσιν ὅλων τῶν ἐργατικῶν καὶ τῶν πλουτοπαραγωγικῶν δυνάμεων, πρὸς ἐξύψωσιν τῆς δυναμικότητος τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας.

V.

Ἄς εἰσέλθωμεν τώρα εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν δύο ἄλλων ἀνωτέρω μνημονευθέντων προβλημάτων, ἥτοι:

1) Εἰς τὸ πρόβλημα τῆς κατὰ τὸν πλεόν κατάλληλον τρόπον χρησιμοποίησης τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων καὶ

2) Εἰς τὸ πρόβλημα τῆς προσαρμογῆς ὁλοκλήρου τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας εἰς τὴν νέαν κατάστασιν καὶ εἰς τὸ τῆς δυναμικῆς κατευθύσεως τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἱκανοποιητικῆς ἀντιμετώπισεως τῆς περιπτώσεως τοῦ πολέμου.

Δὲν ἀρκεῖ ἡ χρησιμοποίησις ὅλων τῶν ἐργατικῶν καὶ τῶν πλουτοπαραγωγικῶν δυνάμεων, ἀλλὰ πρέπει ἐπὶ πλεόν νὰ χρησιμοποιηθοῦν αὗται κατὰ τὸν πλεόν τελειότερον τρόπον καὶ δὴ ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ἐθνικῶν ἀναγκῶν. Ἐπειδὴ δὲ μία ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων ἐθνικῶν ἀναγκῶν εἶναι εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν ἡ ἀντιμετώπισις τοῦ ἐκ τοῦ πολέμου προερχομένου κιν-

δύνου, διὰ τοῦτο θὰ κινητοποιηθοῦν τὰ πάντα πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην, χωρὶς βεβαίως νὰ παραμελῶνται ἄλλαι οὐσιώδεις ἀνάγκαι.

Ἀπασαι αἱ προσπάθειαι πρέπει λοιπὸν ν' ἀποβλέπουν εἰς τὴν ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλυτέραν ἐξύψωσιν τῆς ὀργανικῆς δυνάμεως τοῦ ἔθνους καὶ δὴ τόσον ἀπὸ οἰκονομικῆς ὅσον καὶ ἀπὸ στρατιωτικῆς ἀπόψεως. Ἡ οἰκονομία δέον νὰ εἶναι ἰσχυρά, ἵνα διαθέτῃ ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρας οἰκονομικὰς δυνάμεις διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ στρατεύματος, διὰ πολεμοφόδια, στρατιωτικοὺς δρόμους, ὀχυρωματικὰ ἔργα κλπ.

Τὸ πρῶτον τὸ ὁποῖον δέον νὰ γίνῃ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην εἶναι ὁ εἰς τὸ ἐλάχιστον περιορισμὸς τῆς καταναλώσεως, ἵνα ἐπαυξάνωνται ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον αἱ παραγωγικαὶ δυνάμεις καὶ διοχετεύωνται πρὸς τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν.

Ἐνεκα τούτου ἔχει ἀνάγκην ἰδιαιτέρας ἀναλύσεως καὶ προσδιορισμοῦ ἡ ἔννοια τῆς καταναλώσεως. Πρέπει νὰ ἀναλυθῇ καὶ νὰ καθορισθῇ ἡ ἐν λόγῳ ἔννοια, ἵνα γνωρίζωμεν ἐκ ποίας σφαίρας ἐπιβάλλεται ἡ ἀπομάκρυνσις τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων καὶ ἡ διοχέτευσις τούτων πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν δυναμικῶν ἀναγκῶν.

Τί ἐστὶ λοιπὸν καταναλώσις; Πότε καταναλίσκονται ἐθνικαὶ δυνάμεις; Ὅταν καταναλίσκωνται τρόφιμα ἢ ἄλλα πρὸς διατήρησιν καὶ ἐξύψωσιν τῶν ἐργατικῶν δυνάμεων ἀπαραίτητα μέσα, καταναλίσκονται παραγωγικαὶ δυνάμεις; Πρέπει πρὸς τὴν ἐν λόγῳ κατεύθυνσιν νὰ στραφῇ ὁ περιορισμὸς τῆς καταναλώσεως, ἵνα προκύψῃ ἀποταμίευσις παραγωγικῶν δυνάμεων; Πᾶν ἄλλο ἢ τοῦτο δέον νὰ συμβῇ.

Αἱ παραγωγικαὶ δυνάμεις ἀτόμου τινὸς καὶ ὁλοκλήρου τοῦ ἔθνους δὲν καταλήγουν πάντοτε εἰς τὴν κατανάλωσιν διὰ τῆς χρησιμοποίησεως τῶν καλουμένων καταναλωσίμων ἀγαθῶν πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ ἐν μέγα μέρος τούτων, τὸ σημαντικώτερον, κινεῖται σπειροειδῶς. Μέγα μέρος τῆς ἐργατικῆς ἐνεργείας μεταφέρεται διὰ τῆς ἐργασίας εἰς τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον ἀποκρυσταλλούμενον εἰς ἐξωτερικὰ ἀντικείμενα, ἀγαθὰ, ἅτινα χρησιμεύουν πρὸς ἀναπαραγωγὴν τῶν δυνάμεων τῶν φυσιολογικῶν νόμων φθαρεισῶν ἐργατικῶν ἐνεργειῶν καὶ πρὸς ἐξύψωσιν τούτων διὰ τῆς καταλλήλου ἐκπαιδεύσεως.

Ἐνεκα τούτων μέρος τῶν καλουμένων καταναλωσίμων ἀγαθῶν χρησιμοποιεῖται δυναμικῶς, ἥτοι, πρὸς ἀναπαραγωγὴν καὶ ἐξύψωσιν τῶν ἐργατικῶν δυνάμεων. Τοιαῦτα καταναλώσιμα ἀγαθὰ εἶναι τὰ τρόφιμα, τὰ ὑποδήματα, ἐνδύματα, αἱ κατοικίαι

καὶ πᾶν ὅ,τι συντελεῖ εἰς τὴν ἀπόκτησιν ἐσωτερικῆς ἐνεργείας.

Ἔχομεν: ἐξωτερικὰ ἀγαθὰ, ἐργατικὴν ἐνέργειαν, μεταφορὰ ταύτης εἰς ἀναπαραγωγὴν ἢ ἐξύψωσις τῆς ἐσωτερικῆς ἐνεργείας.

Αὕτῃ λοιπὸν εἶναι ἡ σπειροειδὴς κίνησις τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων, ἥτις ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς ἐθνικῆς καὶ τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας, λαμβάνει τὴν πρὸς τὸ ἄπειρον ἄγουσαν.

Πλὴν ὅμως τῆς σπειροειδοῦς ταύτης καὶ ἐντὸς τοῦ πλαισίου μιᾶς ἐθνικῆς οἰκονομίας ἀτελευτήτου κινήσεως τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων, χρησιμοποιοῦνται ἀμέσως καὶ ἐμμέσως πλείσται ὅσαι δυνάμεις πρὸς ἱκανοποίησιν καθαρῶς ἀπολαυστικῶν ἀναγκῶν. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην μεταβάλλεται ἡ παραγωγικὴ δύναμις εἰς ἀπόλαυσιν. Κατανάλωσις λοιπὸν τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων ὑφίσταται μόνον τότε, ὅταν αἱ παραγωγικαὶ δυνάμεις ἐγκαταλείπουν τὴν σπειροειδῆ κίνησιν, χρησιμοποιοῦμεναι πρὸς ἀπόκτησιν ἀπολαυστικῶν ἀγαθῶν καὶ συνεπῶς πρὸς ἱκανοποίησιν οὐχὶ δυναμικῶν ἀναγκῶν. Διοχετευόμεναι πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην αἱ ἐθνικαὶ δυνάμεις ὅχι μόνον οὐδεμίαν δυναμικῆς φύσεως ὑπηρεσίαν προσφέρουν εἰς τὸ ἔθνος, ἀλλὰ πολλάκις ἐπιφέρουν ὅλως τὰ ἀντίθετα ἐπακόλουθα.

Αὕτῃ λοιπὸν ἡ κατανάλωσις πρέπει νὰ περιορισθῇ εἰς τὸ ἐλάχιστον καὶ νὰ καταβληθῇ πᾶσα προσπάθεια, ὅπως αἱ παραγωγικαὶ δυνάμεις χρησιμοποιηθοῦν πρὸς ἐξύψωσιν ἀφ' ἑνὸς τῆς ὀργανικῆς δυνάμεως τῶν ἀτόμων, ἀφ' ἑτέρου δὲ πρὸς ἐξύψωσιν καὶ ἐπαύξησιν τῆς ἐξωτερικῆς δυνάμεως, οἰκονομικῆς τε καὶ στρατιωτικῆς.

Ἄνευ ὑπερβολῆς, πλεον τοῦ ἡμίσεως τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων χρησιμοποιεῖται ἀμέσως ἢ ἐμμέσως πρὸς ἱκανοποίησιν ἀπολαυστικῶν ἀναγκῶν καὶ τοιουτοτρόπως ἐπέρχεται ὁ ἐκμηδενισμὸς τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων.

Δὲν ἰσχυριζόμεθα βεβαίως, ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ ἐκμηδενισθῇ ἐξ ὀλοκλήρου ἡ περὶ τῆς ὁ λόγος κατανάλωσις τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων καὶ νὰ διοχετευθοῦν αἱ οὕτω πλεονάζουσαι κεφαλαιοκρατικαὶ καὶ ἐργατικαὶ δυνάμεις πρὸς τὴν πολεμικὴν οἰκονομίαν καὶ πρὸς ἐξύψωσιν τῆς ὀργανικῆς δυνάμεως τῶν ἀτόμων. Χάριν ὅμως τῆς ἐξυπηρετήσεως τῶν μεγίστης σημασίας ἐθνικῶν ἀναγκῶν δεόν νὰ ἐπιβληθῇ ἡ λογικὴ καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν Πατρίδα, τὴν οἰκογένειαν καὶ πρὸς αὐτὸ ἀκόμη τὸ ἄτομον τῆς σήμερον, ἵνα ὅλοι προθύμως ὑποστοῦν μερικὰς ἀσημάντους θυσίας.

Ἐὰν τοῦναντίον δὲν καταβληθῇ πρὸς τὴν ἐν λόγῳ κατεύθυνσιν οὐδεμία προσπάθεια, τότε ἀσφαλῶς θὰ ἐξελιχθοῦν τὰ πράγματα μοιραίως, καὶ οὐχὶ δυνάμει προγράμματος ἀνταποκρινομένου πρὸς τὰς διὰ τὸ ἐν λόγῳ ἔθνος ἐπικινδύνους περιστάσεις. Παντοῦ δὲ θὰ ἐπικρατοῦν τὰ ἡμίμετρα καὶ οὐχὶ τὸ πνεῦμα τῆς τελειότητος. Τὰ ἡμίμετρα δὲ ταῦτα οὐδέποτε εἶναι εἰς θέσιν νὰ συντελέσουν εἰς τὴν πραγματοποίησιν ὑψηλῶν σκοπῶν.

Ἐὰν πάλιν ἐξετασθῇ τὸ ζήτημα ἀπὸ ἀπόψεως εὐτυχίας τῶν ἀτόμων, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι ἡ εὐτυχία ἐγκολποῦται τὴν δύναμιν, τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ οὐχὶ τὴν ἀδυναμίαν καὶ τὴν ὑποδούλωσιν τῶν ἀτόμων. Μόνον λοιπὸν ἡ πνευματικὴ καὶ ἡ ψυχικὴ νωθρότης καὶ ἡ κατάπτωσις δύνανται νὰ νοσταλγοῦν τ' ἀντίθετα μέτρα.

Ἡ περὶ τῆς ὁ λόγος καταναλώσεως τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων ἐκδηλώνεται πρὸς τὰς ἐξῆς κυρίως κατευθύνσεις:

1) Εἰς τὴν παραγωγὴν ὠρισμένων ἀγαθῶν ὡς λ. χ. εἶναι ὅλα τὰ πολυτελῆ εἶδη καὶ πάντα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα οὐδὲν προσφέρουν εἰς τὴν ἀναπαραγωγὴν καὶ τὴν ἐξύψωσιν τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων.

Τὰ εἶδη λοιπὸν ταῦτα, ἐφ' ὅσον δὲν προορίζονται διὰ τὴν ἀλλοδαπήν, πρέπει νὰ φορολογηθοῦν μέχρι τοῦ σημείου, ὥστε νὰ περιορισθῇ εἰς τὸ ἐλάχιστον ἡ παραγωγή καὶ αἱ οὕτω πλεονάζουσαι κεφαλαιοκρατικαὶ καὶ ἐργατικαὶ δυνάμεις νὰ διοχετευθοῦν πρὸς παραγωγὴν πολεμικῶν μέσων ἢ ἄλλων ἀγαθῶν ἀπαραιτήτων διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ πολέμου. Τοιοῦτοτρόπως οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ ἀγοράσωσι τὰ πολυτελῆ ταῦτα εἶδη, ἡ παραγωγή τῶν ὁποίων εἰς τίποτε δὲν συντελεῖ, θὰ δύνανται νὰ πράξουν τοῦτο πληρώνοντες ὅμως διὰ τῆς ὁδοῦ τοῦ φόρου ἄρκετὸν ποσὸν εἰς τὸ Δημόσιον. Τοιοῦτοτρόπως θὰ περιορισθῇ ἡ ζήτησις καὶ ἡ παραγωγή τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος ἀγαθῶν καὶ θὰ διαφύγουν τῆς καταναλώσεως αἱ παραγωγικαὶ δυνάμεις, αἵτινες πλέον θὰ διοχετεύωνται πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν δυναμικῶν ἐθνικῶν ἀναγκῶν.

Ἀπαραίτητος ὅθεν καθίσταται ὁ εἰς τὸ ἐλάχιστον περιορισμὸς τῶν ἀπολαυστικῶν ἀναγκῶν. Αἱ δυναμικαὶ τοῦναντίον ἀνάγκαι στρατιωτικῆς τε καὶ οἰκονομικῆς φύσεως δέον νὰ ἱκανοποιῶνται μὲν κάθε δυνατὴν τελειότητα πρὸς ἐξύψωσιν ἀφ' ἑνὸς μὲν τῆς ὀργανικῆς δυνάμεως τῶν ἀτόμων, ἥτοι τῶν πνευματικῶν, ψυχικῶν καὶ τῶν σωματικῶν δυνάμεων, ἀφ' ἑτέρου δὲ πρὸς ἐπαύξησιν τῆς πολεμικῆς δυνάμεως.

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω περιπτώσεων ἡ ἀπὸ ἐθνικῆς οἰκονομικῆς ἀπόψεως ἄσκοπος κατανάλωσις προκύπτει καὶ ἐκ τῆς δυσαναλόγου συγκεντρώσεως ἀτόμων εἰς ἓν ὠρισμένον μέρος, κυρίως εἰς τὰς μεγαλόπολεις, ὁπότε μέγα μέρος τούτων οὐδὲν ἀπολύτως προσφέρει εἰς τὸ σύνολον τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας, ἀλλὰ ζῇ ἐκ τῶν τεχνικῶν καὶ ιδιωτικῆς οἰκονομικῆς φύσεως ἀξιῶν, αἵτινες δημιουργοῦνται.

Πρέπει λοιπὸν νὰ τεθῇ τὸ ἐξῆς ἐρώτημα: Πόσα ἄτομα περίπου ἀπαιτοῦνται πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐθνικῶν ἀναγκῶν εἰς ἓν ἑκαστον μέρος;

Ἄς λάβωμεν πρὸς τοῦτο ὡς παράδειγμα τὰς Ἀθήνας. Ὁ πληθυσμὸς τῶν Ἀθηνῶν μετὰ τοῦ Πειραιῶς καὶ τῶν περιχώρων ἀνέρχεται εἰς ἓν ἑκατομμύριον περίπου. Ἐὰν δὲ μόνον αἱ 400.000 ἄρκοῦν διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἔθνους, αἵτινες δημιουργοῦνται ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ἔπεται ὅτι αἱ ὑπόλοιποι οὐδὲν ἀπολύτως προσφέρουν εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ ἐθνικοῦ συμφέροντος. Λόγῳ δὲ τῆς συγκεντρώσεως ταύτης τοῦ πληθυσμοῦ εἰς ἓν ὠρισμένον μέρος δημιουργοῦνται ἀξίαι ιδιωτικῆς οἰκονομικῆς φύσεως, αἵτινες εἰς τίποτε ἄλλο δὲν χρησιμεύουν ἢ εἰς τὸ νὰ ἀπομακρύνουν τὰ κεφάλαια ἀπὸ τὸ παραγωγικὸν πλαίσιον τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας καὶ νὰ ὠθοῦν ταῦτα εἰς μέρη, ἅτινα ἀπὸ ιδιωτικῆς μὲν οἰκονομικῆς ἀπόψεως εἶναι προσοδοφόρα οὐχὶ ὅμως καὶ ἀπὸ ἐθνικῆς οἰκονομικῆς τοιαύτης.

Εἰς καὶ μόνον λ. χ. τετραγωνικὸς πῆχυς εἰς τὸ Κολωνάκι ἔχει ἀξίαν 6.000 δραχ., χωρὶς νὰ δύναται τις νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι ὁ τετραγωνικὸς οὗτος πῆχυς προσφέρει καὶ εἰς τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν ἔστω καὶ τὸ ἓν ἑκατοστὸν τῆς ἀξίας του. Ἡ συσσώρευσις λοιπὸν τοῦ πληθυσμοῦ δημιουργεῖ μεγάλην ζήτησιν καὶ τοιουτοτρόπως προκύπτουν ιδιωτικῆς οἰκονομικῆς φύσεως ἀξίαι, αἵτινες ἀπὸ ἐθνικῆς οἰκονομικῆς ἀπόψεως ὅχι μόνον δὲν προσφέρουν κάτι τὸ ἀνάλογον, ἀλλ' ἀντιθέτως χρησιμεύουν καὶ εἰς τὸ νὰ ἀπομακρύνεται τὸ κεφάλαιον καὶ αἱ ἐργατικαὶ δυνάμεις ἐκ τοῦ πλαισίου τῆς ἐξυπηρετήσεως τῶν ἐθνικῶν δυναμικῶν ἀναγκῶν, ἐκ τοῦ πλαισίου δηλαδή τῆς ἐξυπηρετήσεως τῆς ἐθνικῆς οἰκονομικῆς παραγωγικότητος καὶ νὰ τοποθετῶνται εἰς μέρη, ἅτινα ἀπὸ ἐθνικῆς δυναμικῆς ἀπόψεως ἐξεταζόμενα οὐδὲν ἀπολύτως προσφέρουν.

Καὶ τὸ πρόβλημα λοιπὸν τοῦτο πρέπει ν' ἀντιμετωπισθῇ καταλλήλως, διὰ τῆς φορολογίας τῆς ὑπεραξίας ἐκείνης, ἥτις δημι-

ουργεῖται, χωρὶς οἱ κάτοχοι τῶν οἰκοπέδων νὰ προσφέρουν ἀπολύτως τίποτε εἰς τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν. Τὸ γεγονὸς δέ, ὅτι δὲν δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ ἐξ ὁλοκλήρου ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος σκοπός, δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἀποθαρρύνῃ καὶ νὰ μᾶς ὠθῇ εἰς τὴν ἀπομάκρυνσιν ἐξ ὅλων γενικῶς τῶν μέτρων ἐκείνων, ἅτινα θὰ συντελέσουν καὶ εἰς τὴν μερικὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ μνημονευθέντος σκοποῦ. Εἰς δὲ σημαντικὸς φόρος ἐπὶ τῆς τιμῆς πωλήσεως τῶν ἐν λόγῳ οἰκοπέδων, θὰ ἔχῃ ὡς ἄμεσον ἐπακόλουθον ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν μείωσιν τῆς ζητήσεως καὶ συνεπῶς καὶ τῆς τιμῆς τούτων, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ἀπομάκρυνσιν σημαντικοῦ κεφαλαίου ἐκ τῆς καταναλώσεως καὶ τῆς διοχετεύσεως τούτου πρὸς ἐξύψωσιν τῆς ἐθνικῆς οἰκονομικῆς δυναμικότητος.

Ἐὰν ἐφαρμοσθοῦν ὅλα τὰ ὑποδειχθέντα μέτρα θὰ λάβῃ ἡ οἰκονομία νέαν ὥθησιν, αἱ δὲ προσπάθειαι ὁλοκλήρου τοῦ ἔθνους θὰ λάβουν δυναμικὴν κατεύθυνσιν, ἐκ τῆς ὁποίας θὰ ἀντλήται ὁλονὲν μεγαλυτέρα δύναμις.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν πολεμικὴν οἰκονομίαν θὰ προσδοθῇ μεγαλυτέρα βαρύτης εἰς δύο κυρίως σημεῖα:

1) Θὰ καταβληθῇ κάθε προσπάθεια, ὅπως παράγωνται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας εἰ δυνατόν περισσότερα πολεμικὰ μέσα καὶ γενικῶς εἶδη, ἅτινα ἐξυπηρετοῦν τὰς πολεμικὰς ἀνάγκας, ἵνα πρὸ καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου παράγωνται ὅλα τὰ προϊόντα ἐξ αὐτῶν τούτων τῶν ἐθνικῶν μας δυνάμεων καὶ τοιουτοτρόπως ὅχι μόνον νὰ μὴ ἐπιβαρύνεται ἡ οἰκονομία ἐκ τῆς ἐκ ξένων χωρῶν προμηθείας τούτων, ὅποτε βεβαίως δὲν δύναται τοῦλάχιστον μόνῃ της νὰ διεξαγάγῃ μακροχρόνιον ἐπιτυχῇ πόλεμον, ἀλλὰ καὶ νὰ εἶναι ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον αὐτάρκης καὶ νὰ προσφέρῃ ἀφθονον ἐργασίαν εἰς τὰς ἐργαζομένας τάξεις.

2) Πρέπει νὰ προσδοθῇ μεγάλη βαρύτης τόσον εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἐπαρκοῦς ποσότητος τῶν ὑλικῶν πολέμου πάσης φύσεως ὅσον καὶ εἰς τὴν τελειότητα καὶ ποιότητα ἐκείνων ἐξ ὧν προκύπτει ἡ πολεμικῆς φύσεως δύναμις τοῦ στρατοῦ. Ἡ ἐκτελεστικὴ λοιπὸν αὕτη πολεμικὴ δύναμις πρέπει εἰ δυνατόν νὰ ὑπερέχῃ εἰς ποσότητα καὶ τελειότητα τῆς τοῦ ἐχθροῦ. Διὰ τοῦτο τὰ μεγάλα ἔθνη, χωρὶς βεβαίως νὰ ἐξαιροῦνται καὶ τὰ μικρά, θὰ κατευθύνουν πολὺ πρὸ τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου τὴν ἐπιστήμην καὶ γενικῶς τὰς καλυτέρας τῶν ἐφευρετικὰς δυνάμεις πρὸς τὴν ἐν λόγῳ κατεύθυνσιν.

Ἡ χρησιμοποίησις τῶν ἀτόμων συμφώνως πρὸς τὰς εἰδικὰς τῶν ἱκανότητας δὲν θὰ γίνῃ μόνον ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀνωτέρω

κατεύθυνσιν ἀλλὰ πρὸς ὅλας γενικῶς τὰς σημαντικὰς, οἰκονομικὰς τε καὶ στρατιωτικὰς κατευθύνσεις. Κάθε ἄτομον θὰ πρέπει ν' ἀναλαμβάνη πρὸς ἐκτέλεσιν τὴν ἐργασίαν ἐκείνην, διὰ τὴν ὁποίαν ἔχει τὴν σχετικῶς μεγαλυτέραν ἱκανότητα. Κυρίως διὰ τὰς ὑπηρεσίας, αἵτινες λαμβάνουν ἐν καιρῷ πολέμου μεγάλην σπουδαιότητα, δεόν νὰ γίνεται αὐστηροτάτη ἐπιλογή, διότι ἐκ τῶν ἱκανοτήτων τούτων καὶ ἐκ τῆς ἁρμονικῆς διαρθρώσεώς των θὰ ἐξαρτηθῇ κατὰ πολὺ ἡ ἔκθασις τοῦ πολέμου.

Πρὸς ἀντιμετώπισιν ὅλων τῶν ἐν τῇ ἐργασίᾳ ταύτῃ μνημονευθέντων προβλημάτων θεωρῶ σκόπιμον τὴν ἵδρυσιν ἐνὸς Ἀνωτάτου Ἰνστιτούτου, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ λαμβάνουν μέρος ὅλαι γενικῶς αἱ εἰδικότητες. Κυρίως στρατιωτικοί, οἰκονομολόγοι, γεωπόνοι, χημικοί, μηχανικοί, δασολόγοι κλπ. πρὸς ἐπιτόπιον μελέτην δι' εἰδικοῦ πρὸς τοῦτο ἐκτελεστικοῦ προσωπικοῦ ὅλων γενικῶς τῶν πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν καὶ συνθηκῶν τῆς χώρας, χωρὶς νὰ περιορίζωνται μόνον εἰς τὴν συγκέντρωσιν ἀριθμῶν, ἵνα τοιοῦτοτρόπως δυνηθοῦν νὰ δώσουν τὰς πλέον καταλλήλους κατευθύνσεις εἰς τὰς ἐθνικὰς δυνάμεις. Εἰς τὸ Ἰνστιτούτον τοῦτο δὲν θὰ περιλαμβάνωνται οἱ ἐκπρόσωποι τῶν τάξεων, διότι αἱ ἀποφάσεις καὶ αἱ μελέται δεόν νὰ εἶναι τελείως ἀντικειμενικαί, ἐνῶ οἱ ἐκπρόσωποι τῶν διαφόρων τάξεων ἐνσυνειδήτως ἢ μὴ ἐπηρεάζονται καὶ ἀκολουθοῦν τὰ συμφέροντα τῆς τάξεώς των. Οἱ τελευταῖοι ὅμως οὗτοι δύνανται ν' ἀποτελοῦν ἰδιαίτερον, οὐχὶ κρατικὸν συμβούλιον, τὸ ὁποῖον ἂφ' ἐνὸς μὲν νὰ δίδῃ, ἀλλὰ καὶ ἂφ' ἑτέρου νὰ λαμβάνῃ συμβουλὰς ἐκ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος Ἰνστιτούτου. Οἱ διάφοροι δὲ εἰδικοὶ τῆς ἀνωτάτης ταύτης ἀρχῆς, οἱ ὁποῖοι πρέπει, ὡς ἐλέχθη, νὰ εἶναι τελείως ἀνεπηρέαστοι ἀπὸ ταξικὰ καὶ ἀτομικὰ συμφέροντα, θὰ εἶναι ὑπεύθυνοι διὰ τὴν ἀποτελεσματικότητα καὶ τὴν ὀρθότητα τῶν μέτρων ἐκείνων τῶν ἀφορώντων τὸν κύκλον τῆς εἰδικότητός των. Τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος σκοπὸν δὲν ἐκπληροῖ τὸ Α.Ο.Σ.

Ἐὰν ἀνταποκριθῇ ἡ ἐν λόγῳ αὕτῃ ἐπιστημονικὴ Ἀρχὴ πρὸς τὸν προορισμὸν της, θὰ προσφέρῃ μεγίστας ὑπηρεσίας, αἵτινες κατὰ πολὺ θὰ ὑπερβοῦν τὸν κύκλον τῆς προσωρινότητος καὶ θὰ δώσουν μίαν νέαν καθαρῶς δυναμικὴν κατεύθυνσιν εἰς τὸ ἔθνος μας.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Β. ΚΟΚΚΑΛΗΣ